

ZAHTEV ZA DOSTOJANSTVOM

ZAHTEV ZA DOSTOJANSTVOM

ZAHTEV ZA DOSTOJANSTVOM

ZAHTEV ZA DOSTOJANSTVOM

SRBIJA

VREME JE ZA ZAKON
PROTIV PRINUDNIH
ISELJAVANJA

PRAVO NA STANOVANJE
JE LJUDSKO PRAVO

AMNESTY
INTERNATIONAL

Prinudna iseljavanja su nezakonita po međunarodnom pravu o ljudskim pravima. Umesto postupanja u skladu sa međunarodnim obavezama, Vlada Republike Srbije nije zaustavila kontinuirano kršenje prava na odgovarajući smeštaj od strane vlasti Grada Beograda. Jedini način da se zaustave prinudna iseljavanja jeste da budu zabranjena na osnovu zakona Republike Srbije.

Amnesti internešenel vodi kampanju da se donese zakon kojim će se zabraniti prinudna iseljavanja u Srbiji.

Između aprila i 1. novembra 2011., vlasti Grada Beograda izvršile su najmanje pet prinudnih iseljenja. Većina ovih iseljenja je pogodila Rome u neformalnim naseljima. Vlada Republike Srbije nije preduzela nikakve mere da spreči iseljenja ili da zaštiti ljude koji su bili izloženi riziku od prinudnog iseljenja.

U toku poslednje dve godine, Amnesti internešenel i nevladine organizacije (NVO) u Srbiji pratile su, dokumentovale i izveštavale o kršenjima ljudskih prava koja su se dešavala pre, tokom i nakon iseljenja. Zajedno, mi smo vodili kampanju da ona prestanu a kampanja ima lokalnu i međunarodnu podršku. Izveštaji od strane Evropske Unije, Saveta Evrope i međunarodnih ugovornih tela UN odražavaju zabrinutost Amnesti internešenela.

Ali prinudna iseljavanja Roma iz naselja u Beogradu su se nastavila. Amnesti

internešenel veruje da je jedini način da se zaustave prinudna iseljavanja da Vlada Republike Srbije donese nov zakon kojim se zabranjuju prinudna iseljavanja. Novi zakon treba da uključuje mere zaštite koje se zasnivaju na Osnovnim principima i smernicama o prinudnom iseljavanju i raseljavanju zasnovanom na razvoju (Osnovni principi), kako bi se osiguralo da se iseljavanja sprovode u skladu sa zakonom.

U aprilu 2011., Komitet UN za eliminisanje rasne diskriminacije tražio je od Srbije da: „osigura da dalja preseljavanja ne uključuju prinudna iseljavanja i da se uspostavi proceduralna zaštita kojom se poštuje taj proces i ljudsko dostojanstvo.“

U oktobru 2011., Evropska komisija u svom izveštaju kaže da: „veliki broj Roma živi u ilegalnim naseljima u neprihvatljivim uslovima. Još uvek ne postoji sistematski pristup pitanju preseljavanja ilegalnih romskih naselja, koja se često sprovode na neodgovarajući način, a za posledicu imaju ozbiljna kršenja i povrede osnovnih ljudskih prava.“

Ovaj izveštaj pruža detalje o tri prinudna iseljenja romskih zajednica koja su izvršena u Beogradu između juna i novembra 2011., a i druge zajednice čeka deložacija. Ovim nedavnim deložacijama ponovo su prekršeni međunarodni i regionalni standardi na nekoliko načina. Vlasti nisu konsultovale romske zajednice u pitanju, nisu im dale adekvatno obaveštenje i nisu uspele da iseljenima obezbede obeštećenje za uništenu ličnu svojinu. Romi su postali beskućnici. U nekim slučajevima porodicama je ponuđen smeštaj u metalnim kontejnerima koje Amnesti internešenel ne smatra odgovarajućim smeštajem.

„Imala sam knjige....lične stvari.....nisam uspela da ih sačuvam, sve su uništili. Kad sam stigla tamo oni su već počeli da ruše (zgradu) i da me maltretiraju.“

Stanojka Banović

© Praxis

Ulazak buldožera za vreme prinudnog iseljenja neformalnog naselja u ulici Omladinskih Brigada, 20. oktobra 2011. Transparent „Krov nad glavom je ljudsko pravo“, je deo zajedničke kampanje Amnesty internešenela i Regionalnog centra za manjine.

ULICA OMLADINSKIH BRIGADA

Prinudno iseljenje u ulici Omladinskih Brigada započelo je 5. oktobra rušenjem prve od šest zgrada. Iseljenje je izvršeno pod užasnim okolnostima. Službenici Grada Beograda u pratnji oko 20 policajaca srušili su jednu zgradu, a žena koja je živela tamo i bila posebno pogođena postala je beskućnicom. Žena – koja je psihički obolela – nestala je noć pre, kada je saznala da će njen dom biti uništen. Njena majka koja je pokušala da spreči iseljenje završila je na kratko u bolnici gde je lečena od stresa. Nije uspela da spasi čak ni lične stvari iz kćerkine kuće.

Oko osmoro ljudi, uključujući i dete koje je invalid, iz drugih zgrada koje su trebale biti srušene istog dana nije iseljeno, ali su i dalje pod pretnjom prinudnog iseljenja. Oni takođe mogu završiti na ulici.

Niko od ovih ljudi nije bio konsultovan unapred, formalno obaveštenje o iseljenju je uručeno samo nekolicini stanara i to samo dva dana pre deložacije. Nikom od njih nije ponuđen alternativan smeštaj.

Aktivisti iz beogradskih NVO pokušali su mirnim putem da spreče iseljenje protestujući ispred mesta deložacije. Gradski službenici su odbili da razgovaraju s njima pa čak i da se identifikuju. Policija je sprečila aktiviste da uđu u zgradu i da posmatraju iseljenje. U Osnovnim principima se preporučuje da „neutralni posmatrači, koji su se identifikovali budu prisutni tokom raseljavanja kako bi osigurali da ne dođe do primene sile, nasilja ili zastrašivanja.“ Umesto toga, gradski službenici su oduzeli kameru jednom aktivisti i izbrisali sve fotografije a vratili su je tek nakon intervencije policajca. Jedna aktivistkinja je zadržana dva sata u policijskoj stanici u ponižavajućim okolnostima zato što nije imala ličnu kartu.

Korice: 11. avgusta 2011. godine, pet romskih porodica je prinudno iseljeno iz Skadarske ulice 55 u Beogradu. Nakon iseljenja završile su na ulici sa svojim stvarima i nisu imale gde da odu. © Sanja Knežević

PRINUDNA ISELJAVANJA

„Prinudno iseljavanje je izbacivanje ljudi protiv njihove volje iz domova ili sa zemlje koje zauzimaju, bez obezbeđenja odgovarajućih oblika pravne ili druge zaštite uključujući: priliku za iskrenu konsultaciju s pogođenim licima, blagovremeno i adekvatno obaveštavanje, i obezbeđenje zadovoljavajućeg alternativnog smeštaja, bez obzira da li iznajmljuju, poseduju ili uzimaju pod zakup dotično zemljište ili objekat. Ne smatra se svako iseljenje izvršeno na silu prinudnim iseljenjem. Ako su uspostavljene odgovarajuće mere zaštite, zakonskim iseljenjem koje uključuje srazmernu upotrebu sile ne krši se zabrana prinudnog iseljenja.“

Sanita Durmisević sklanja neke od porodičnih stvari 11. avgusta 2011. na dan njihove deložacije iz Skadarske ulice 55 u Beogradu.

SKADARSKA ULICA

11. avgusta 2011. pet porodica je prinudno iseljeno iz zgrada u privatnom vlasništvu u Skadarskoj ulici 55. Oko 20 Roma, uključujući decu, iseljeno je iz zgrade i ostavljeno na ulici sa svojim stvarima. Nije im obezbeđen nikakav smeštaj. Iseljenje je izvršeno na osnovu odluke donete od strane beogradskog Suda 29. juna, u kojoj se navodi da stanari moraju da napuste zgradu i da uklone sve stvari.

27. jula, pogođene porodice su zajedno sa aktivistima iz nekoliko beogradskih NVO mirnim putem sprečile predstavnika suda u pratnji policije da sprovede prinudno iseljenje. Uspeli su da ga odlože do 11. avgusta. Tokom ove dve nedelje NVO su preduzele sve moguće mere da utiču na relevantne vlasti i da osiguraju da se porodicama obezbedi adekvatan alternativni smeštaj nakon iseljenja.

Jedna od NVO Praxis pisala je Ministarstvu rada i socijalne politike, Gradskom sekretarijatu za socijalnu zaštitu i Gradskom centru za socijalni rad sa zahtevom da se

porodicama obezbedi adekvatan alternativni smeštaj. Amnesty internešenel takođe je pozvao vlasti da zaustave prinudno iseljavanje i da obezbede odgovarajući smeštaj. Ni Vlada ni gradske vlasti nisu odgovorile pozitivno na ove zahteve a porodice su ostavljene na ulici. Do oktobra, dve porodice su se uselile u praznu kuću iz koje će gotovo sigurno biti prinudno iseljene kada ih pronađu. Nijedno od dece ne pohađa školu a porodice više ne primaju socijalnu pomoć. Jedna od žena iz Skadarske ulice pobjegla je u Beograd da bi izbegla porodično nasilje u južnoj Srbiji, a sada joj predstoji mogući povratak tamo.

„Prisiljavaju nas da napustimo svoje kuće a ne nude nam ništa drugo. Ovo je zaista sramota, sramota za Beograd.”

Romkinja koja je prinudno iseljena iz Skadarske ulice

OD PANČEVAČKOG MOSTA DO DRENA

„Ako su hteli da nas isele zašto nas nisu preselili na lokaciju gde deca mogu da idu u školu? Kako će moj sin da ide u školu, ako nemam novca da ga pošaljem u školu, ako nije čist ili nema čistu odeću?”

Žena koja je iseljena u Dren

Vlasti Grada Beograda su 7. juna 2011. bez prethodne najave iselile 12 romskih porodica iz njihovih kuća ispod Pančevačkog mosta. Premda je bilo nekih glasina o tome, stvarno iseljenje – koje je usledilo nakon požara ispod mosta – došlo je kao potpuno iznenađenje za romsku zajednicu. Nije bilo formalnog obaveštenja o iseljenju a kamoli konsultacija.

Gradski službenici, policija i socijalni radnici stigli su u 10 sati i dali su porodicama manje od dva sata da spakuju svoje stvari. Zatim su ih stavili u autobus – u pratnji policije – i rekli su im da ih odvede u Obrenovac, beogradsku opštinu 37 kilometara udaljenu od Pančevačkog mosta.

Marko Durmisević sklanja svoje stvari nakon što je iseljen iz Skadarske ulice 55. On nije mogao da nađe nijedno drugo mesto gde bi mogao da živi pa je ponovo završio na ulici, ispred kuće iz koje je iseljen.

Autobus je prevezao ovih 12 porodica na lokaciju u blizini močvare izvan sela Dren. Obezbedili su im metalne kontejnere za smeštaj. U kontejnerima nije bilo nameštaja, i bili su u gorem stanju od kontejnera koji su obezbeđeni u drugim odvojenim kontejnerskim naseljima koja su formirana u Beogradu od aprila 2009. Naselje nije imalo ni struju ni kanalizaciju, samo dva poljska klozeta i vodu iz cisterne. U blizini nije bilo ni zdravstvene ustanove ni škole.

Zajednica nije bila ni bezbedna ni zaštićena. 12. juna 2011. posle podne jedna Romkinja iz naselja napadnuta je od strane neidentifikovanog muškarca. Premda su vlasti unajmile agenciju za obezbeđenje kako bi zaštitile romsku zajednicu od napada lokalnog stanovništva, nisu bile u stanju ni da zaštite ovu ženu ni da pronađu počinioca. Amnesty internešenel je zabrinut zbog nedovoljnih mera da se osigura bezbednost preseljenoj romskoj zajednici. Osim obezbeđenja adekvatnih mera bezbednosti, vlasti su trebale da uspostave dijalog sa lokalnom zajednicom u Drenu, uključujući tu i njihovu odgovornost poštovanja prava iseljenih Roma.

Do oktobra, svih 12 porodica je ponovo preseljeno u postojeće naselje u Makišu, u drugu beogradsku opštinu. Naselje je bliže gradu ali oni i dalje žive u kontejnerima.

ZAJEDNICE POD PRETNJOM

OBRENOVAC

Sedamnaest uglavnom romskih porodica, uključujući 35 dece i četvoro ljudi preko 65 godina, pod pretnjom su prinudnog iseljenja iz zgrada u vlasništvu opštine Obrenovac u Beogradu od februara 2011. Neke porodice žive u istorijskoj zgradi, koja je u stanju raspadanja, a većina živi u drugim zgradama u blizini. Ima glasina da će one biti srušene pre početka izgradnje novog naselja.

Neke od porodica žive tamo više od 40 godina. Većina ih ima ugovor sa opštinom po kojem imaju pravo na korišćenje zgrada na neodređeno vreme. Plaćali su stanarinu sve dok nije najavljeno iseljenje kada je opština prestala da potražuje stanarinu ali i dalje plaćaju vodu i struju.

Zajednica je prvo saznala o iseljenju iz medijskih izveštaja u oktobru 2010. Sastanak sa predstavnicima opštine održan je u februaru 2011., a drugi je održan 6. maja. Na tom sastanku predloženo je da se razmotre druge mogućnosti smeštaja, ali opština navodno nije bila zainteresovana. Ovog puta zajednica je obavještena da će biti iseljeni pre rušenja zgrada i da će biti smešteni u metalnim kontejnerima.

Uprkos ponovljenim pritiscima od strane zajednice, lokalnih NVO i Amnesti internešenela na gradonačelnika Obrenovca, nikakve dalje konsultacije nisu obavljene. Pogođene porodice nisu konsultovane po pitanju alternativnog smeštaja niti im je ponuđeno bilo kakvo obeštećenje za deložaciju, premda su mnogi imali ugovore o iznajmljivanju na neodređeni period što je trebalo da im obezbedi sigurnost zakupa.

Budući da je jedna od zgrada stara preko 100 godina, rušenje mora da bude odobreno od strane Zavoda za zaštitu spomenika kulture. Pored toga, više od pet

Romske žene i deca ispred kontejnera u naselju Makiš, Beograd, februar 2010. Neke od porodica koje su iseljene iz naselja ispod mosta Gazela 2009. još žive tamo.

odvojenih tužbi pred sudom je podneto u ime stanara od strane advokata koji zastupa Centar za prava manjina. Napredak je spor. Do oktobra, nijedan od stanara nije znao šta će se dogoditi s njima.

„Živeli smo ovde više od 30 godina sa ugovorom o iznajmljivanju, plaćali smo porez i sve drugo. Obećali su nam kuće, mi ne želimo da živimo u kontejnerima.”

D.L. i M.M., pod pretnjom iseljenja.

POD MOSTOVIMA

Mnoga prinudna iseljavanja u Beogradu izvršena su pre sličnih infrastrukturnih projekata, uključujući nove puteve i mostove. Amnesty internešenel ne želi da stoji na putu takvih razvojnih projekata, ali oni moraju da se pridržavaju međunarodnih standarda.

Međunarodni standardi koji se odnose na prinudna iseljavanja uporno su ignorisani ili kršeni od strane gradskih i opštinskih vlasti. Nakon prinudnog iseljenja Roma koji su živeli ispod mosta Gazela krajem avgusta 2009. pre početka radova na opravci mosta, dve godine kasnije iseljene porodice još žive u kontejnerima. Samo je 11 porodica dobilo socijalne stanove koji su im obećani.

Uprkos pritisku od strane Amnesty internešenela i velikih međunarodnih kreditora takvih projekata ovi se standardi i dalje ignorišu.

BELVIL: RASELJAVANJE ILI PRINUDNO ISELJAVANJE?

Oko 80 romskih porodica koje žive u improvizovanim kućama u neformalnom naselju u Belvilu na Novom Beogradu očekuju da će biti iseljene pre izgradnje prilaznog puta ka mostu Sava koji je finansirala Evropska investiciona banka (EIB). EIB zahteva od gradskih vlasti da naprave Akcioni plan raseljavanja koji treba da obuhvati mere kojima bi se osiguralo da predstojeće raseljavanje iz Belvila ne bude prinudno iseljavanje.

U aprilu 2011., Amnesty internešenel je pozdravio inicijalni informacioni sastanak koji su održale gradske vlasti sa pogođenim članovima romske zajednice. Na tom sastanku zajednica je saznala da će biti raseljeni na oko šest ili sedam lokacija oko Beograda, u montažne kućice koje podležu međunarodnim standardima. Međutim, nije bilo daljih konsultacija od aprila meseca a prema EIB nisu ni predviđene. Do oktobra 2011., predstavnici zajednice nisu zvanično posetili sedam lokacija koje su za njihovu relokaciju odredile vlasti Grada Beograda kako bi odabrali gde će živeti. Romska

Jedna od kuća u neformalnom naselju Belvil u Beogradu, januar 2011. Premda su vlasti konsultovale zajednicu, njima i dalje preta prinudno iseljenje.

aktivistkinja koja je posetila lokacije nije našla nijedan dokaz o građevinskim radovima na kućama za zajednicu, koja je sada zabrinuta da će takođe biti prinuđeni da žive u kontejnerima.

EIB je saopštio da do oktobra meseca Akcioni plan za raseljavanje koji su oni zahtevali nije odobren od gradskih vlasti. Pogođeni Romi nisu konsultovani tokom nacrtu Akcionog plana o raseljavanju. U vreme pripreme ovog teksta Amnesty internešenel je zabrinut da i ovo iseljenje, ukoliko se sprovede bez iskrene konsultacije i adekvatnih rešenja za raseljavanje, može takođe da predstavlja prinudno iseljenje.

PREGREVICA: MOST ZEMUN-BORČA

Premda su Romi koji žive u neformalnim naseljima glavne žrtve prinudnih iseljavanja, ljudi iz drugih zajednica takođe su pogođeni. Od septembra 2011. oko 79 Srba, Bošnjaka, Hrvata, Albanaca i Roma bili su prinuđeni da napuste svoje kuće koje su bile u posedu bivšeg državnog preduzeća NAPRED u ulici Pregrevica u opštini Zemun.

Oni su prinudno iseljeni pre izgradnje mosta Zemun-Borča od strane „Kineske korporacije za puteve i mostove“ (China Road and Bridge Corporation) koja je delimično finansirana od strane kineske Exim banke. Porodice, uglavnom bivši radnici preduzeća, živeli su u stanovima od 1960-ih. Od 2006., preduzeće im je dopustilo da žive u stanovima besplatno. Porodice su nastavile da plaćaju vodu i račune za struju. Verovali su da su imali sigurnost zakupa. Neki su pokušali da kupe svoje stanove od preduzeća NAPRED. Ali budući da je zemljište na kojem su stanovi izgrađeni pripadalo gradu, stanovi su uvek bili klasifikovani kao „privremeni smeštaj“ a vlasništvo stanova je bilo nejasno.

Deložacija je izvršena bez adekvatnih konsultacija. Stanovnici su prvi put čuli o deložaciji u maju 2010. i obećan im je smeštaj u blizini. U junu 2011., ponovo su informisani od strane Direkcije za građevinsko zemljište i izgradnju Beograda o iseljenju, a u julu da će biti iseljeni u roku od dva meseca. Do oktobra, 38 porodica je nerado prihvatilo alternativni smeštaj koji mnoge porodice nisu sebi mogle da priušte, a ponuđen je na osnovu nepravednih ili

nejasnih kriterijuma. Preostale porodice su bile prinuđene da se presele u trošne spavaonice radnika preduzeća NAPRED, iz kojih će biti iseljene 2013. godine.

BEZ MESTA KOJE SE MOŽE NAZVATI DOMOM

24. oktobra 2011., Romkinja koja je prinudno iseljena sa Kosova nakon rata 1999. i njenih šestoro dece prinudno su iseljeni iz stana u suterenu u jednoj staroj bolnici koji joj je dodeljen 2006. Njene stvari su natovarene na kamion i prevezene u neformalno romsko naselje u Belvilu. Nakon pritiska od strane NVO i nakon što su mediji o tome naširoko izveštavali, Gradski centar za socijalni rad konačno se saglasio da joj privremeno obezbedi sobu u jednom sirotištu.

1. novembra, gradske vlasti - delujući u ime vladinog preduzeća - pokrenule su iseljavanje 27 romskih porodica koje žive u bloku 61 na Novom Beogradu. Nisu ih konsultovali niti im ponudili alternativni smeštaj, i možda će biti iseljene u zimskim uslovima. Dvadeset od ovih porodica je interno raseljeno sa Kosova u Srbiju nakon rata 1999.

ISELJAVANJA SE NASTAVLJAJU

U skoro svim slučajevima koji su izneti u ovom izveštaju, deložacije su se izvršavale ili su planirane bez punih i iskrenih konsultacija. Nije bilo prilike da zajednice predlože alternativna rešenja za raseljavanje, ili da ih se konsultuje o planovima za raseljavanje. Umesto toga, oni su iseljeni a da im nije dato blagovremeno obaveštenje ili bez ikakvog obaveštenja. Nije im pružen efikasan pravni lek po pitanju prinudnog iseljenja niti su obavешteni o pravu na žalbu protiv iseljenja. Nije im obezbeđen adekvatan alternativni smeštaj već su bili iseljeni na ulicu ili su im ponuđeni metalni kontejneri a u jednom slučaju stanovi koje sebi ne mogu da priušte. Nisu dobili nikakvo obaveštenje za gubitak ili uništenje svoje lične imovine.

Nedostatak zakonske zaštite protiv prinudnih iseljavanja u zakonima Republike Srbije znači da pogođene porodice nemaju efikasan pravni lek u slučaju kršenja prava na odgovarajuće stanovanje. Prinudna iseljenja su nezakonita po međunarodnom pravu kojeg srpske vlasti moraju da se pridržavaju.

Amnesti internešenel poziva da se zaustave sva prinudna iseljavanja u Beogradu. Potrebno je doneti zakon kojim se zabranjuju prinudna iseljavanja, a koji bi osigurao da se sva buduća iseljavanja sprovode u skladu sa međunarodnim pravom o ljudskim pravima, i to kao poslednjim rešenjem, i tek kada su iscrpljena sva druga moguća rešenja, uključujući uvođenje zakonskih smernica o iseljavanjima koja se zasnivaju na Osnovnim principima.

Za dalja obaveštenja vidi youtube stranicu, <http://tinyurl.com/6jotzq5>

Gore: Romi koji žive u Skadarskoj ulici 55 u Beogradu pokušavaju da ubede policiju da im dozvoli da ostanu u svojim kućama pre nego što su prinudno iseljeni 11. avgusta 2011.

DEMANDDIGNITY.ORG

PRAVO NA
STANOVANJE
JE LJUDSKO
PRAVO
AMNESTY
INTERNATIONAL

© Sanja Krstević

PREPORUKE

Amnesti internešenel preporučuje Vladi Republike Srbije da:

- donese zakone kojima se zabranjuju prinudna iseljavanja.
- ozakoni mere zaštite i smernice za iseljavanja na osnovu Osnovnih principa UN kako bi se obezbedilo da se iseljavanja sprovode samo u potpunosti saglasnosti sa međunarodnim pravom o ljudskim pravima.
- osigura da se iseljavanja sprovode kao poslednje rešenje, onda kada su iscrpljena sva druga moguća rešenja.
- uvede proceduralnu zaštitu kao što je predviđeno međunarodnim pravom o ljudskim pravima, posebno zahtevima o konsultaciji, blagovremenom obaveštavanju pre iseljenja i odgovarajućem alternativnom smeštaju.
- poštuje prava svih žrtava na pravni lek, uključujući pristup pravdi i pravo na reparaciju, uključujući restituciju, rehabilitaciju, obeštećenje za gubitak imovine i stvari oštećenih u procesu, zadovoljenje i garanciju neponavljanja.
- obezbedi odgovarajući alternativni smeštaj svima koji su prinudno iseljeni, uključujući i one ispod mosta Gazela.

Amnesti internešenel je globalni pokret koji ima više od 3 miliona pristalica, članova i aktivista u više od 150 zemalja i teritorija koji vode kampanju da se okončaju gruba kršenja ljudskih prava.

Naša vizija je da svaka osoba uživa sva prava sadržana u Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima i drugim standardima međunarodnih ljudskih prava.

Mi smo nezavisni od bilo koje vlade, političke ideologije, ekonomskih interesa ili religije. Naš rad se većinom finansira kroz doprinose od našeg članstva i putem javnih donacija.

Indeks: EUR 70/025/2011
Serbian

decembar 2011.

Amnesty International
International Secretariat
Peter Benenson House
1 Easton Street
London WC1X 0DW
United Kingdom

amnesty.org